

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 2. avgusta 2021*

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Pristojnost in priznavanje ter izvrševanje sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo – Uredba (ES) št. 2201/2003 – Področje uporabe – Člen 2, točka 11 – Pojem ‚neupravičena premestitev ali zadržanje otroka‘ – Haška konvencija z dne 25. oktobra 1980 – Zahtevek za vrnitev mlajšega otroka, za katerega imajo starši skupno pravico do varstva in vzgoje – Državljan tretjih držav – Predaja otroka in njegove matere v državo članico, ki je odgovorna za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito na podlagi Uredbe (EU) št. 604/2013 (Dublin III)“

V zadevi C-262/21 PPU,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska) z odločbo z dne 23. aprila 2021, ki je na Sodišče prispela 23. aprila 2021, v postopku

A

proti

B,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot (poročevalec), predsednik senata, L. Bay Larsen, sodnik, C. Toader, sodnica, M. Safjan in N. Jääskinen, sodnika,

generalni pravobranilec: P. Pikamäe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 28. junija 2021,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A J. Kuusivaara, asianajaja,
- za B E. Wehka-aho in A. Saarikoski, luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat,
- za finsko vlado H. Leppo, agentka,

* Jezik postopka: finščina.

- za švedsko vlado O. Simonsson, J. Lundberg, C. Meyer-Seitz, A. M. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, H. Shev, H. Eklinder in R. Shabsavan Eriksson, agenti,
- za Evropsko komisijo M. Huttunen, W. Wils in A. Azema, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 14. julija 2021

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2, točka 11, in člena 11(4) Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243; v nadaljevanju: Uredba Bruselj IIa), člena 13, prvi odstavek, točka (b), in člena 20 Konvencije o civilnopравниh vidikih mednarodne ugrabitve otrok, sklenjene v Haagu 25. oktobra 1980 (v nadaljevanju: Haaška konvencija), ter člena 24 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med osebama A in B, ki sta državljana tretje države ter oče in mati mladoletnega otroka, v zvezi z zahtevkom, ki ga je oče vložil na podlagi Haaške konvencije, da bi dosegel vrnitev otroka na Švedsko po tem, ko sta bila otrok in njegova mati predana na Finsko zaradi izvršitve odločbe, sprejete na podlagi Uredbe (EU) št. 604/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo v eni od držav članic vložijo državljan tretje države ali oseba brez državljanstva (UL 2013, L 180, str. 31; v nadaljevanju: Uredba Dublin III).

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Člen 1 Haaške konvencije določa:

„Cilji te konvencije so:

- (a) zagotoviti čimprejšnjo vrnitev otrok, ki so bili nezakonito odpeljani ali zadržani v kakšni pogodbenici;
- (b) zagotoviti, da se pravice do skrbi za otroka in osebnih stikov z njim po zakonu ene izmed pogodbenic dejansko spoštujejo v drugi pogodbenici.“

4 Člen 13, prvi odstavek, navedene konvencije določa:

„Sodnemu ali upravnemu organu države, ki ji je bila poslana zahteva, ne glede na določbe prejšnjega člena ni treba odrediti vrnitve otroka, če oseba, institucija ali kakšno drugo telo, ki nasprotuje njegovi vrnitvi, dokaže:

- (a) da v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, oseba, institucija ali drugo telo, ki skrbi za otrokovo osebnost, ni dejansko uveljavljalo pravice do skrbi zanj, ali da se je strinjalo ali pozneje pristalo, da se otrok odpelje ali zadrži; [ali]
- (b) da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.“

5 Člen 20 navedene konvencije določa:

„Vrnitev otroka na podlagi 12. člena se lahko zavrne, če bi to pomenilo kršitev temeljnih načel varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin države, ki ji je bila poslana zahteva.“

Pravo Unije

Uredba Bruselj IIa

6 V uvodnih izjavah 5, 17 in 33 Uredbe Bruselj IIa je navedeno:

„(5) Da bi se zagotovila enakost za vse otroke, zajema ta uredba vse odločbe o starševski odgovornosti, vključno z ukrepi za zaščito otrok, neodvisno od kakršne koli povezave s postopki v zakonskih sporih.

[...]

(17) V primerih neupravičene premestitve ali zadržanja otroka je treba nemudoma doseči otrokovo vrnitev in v ta namen se Haaška konvencija [...] uporablja še naprej, kot je bila dopolnjena z določbami te uredbe, zlasti s členom 11. [...]

[...]

(33) Ta uredba priznava temeljne pravice in upošteva načela [Listine]. Njen namen je predvsem zagotoviti spoštovanje temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v členu 24 [Listine].“

7 Člen 1 te uredbe, naslovljen „Področje uporabe“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Ta uredba se uporablja ne glede na vrsto sodišča v civilnih zadevah, ki se nanašajo na:

[...]

(b) podelitev, izvrševanje, prenos, omejitve ali odvzem starševske odgovornosti.

[...]

2. Zadeve iz odstavka 1(b) lahko zlasti zadevajo:

- (a) pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;
- (b) skrbništvo, rejništvo in podobne institute;
- (c) določitev in naloge katere koli osebe ali telesa, ki so dolžni skrbeti za otrokovo osebnost ali premoženje, za zastopanje ali pomoč otroku;
- (d) namestitev otroka v rejniško družino ali v oskrbo zavoda;
- (e) ukrepe za zaščito otroka v zvezi z upravljanjem, ohranjanjem njegovega premoženja ali razpolaganjem z njim.“

8 Člen 2 navedene uredbe določa:

„V tej uredbi:

[...]

7. ‚starševska odgovornost‘ pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Izraz zajema pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

[...]

11. ‚neupravičena premestitev ali zadržanje‘ pomeni premestitev ali zadržanje otroka, kadar:

- (a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem;

in

- (b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti.“

9 Člen 11(1) in (4) iste uredbe določa:

„1. Kadar oseba, institucija ali drug organ, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, zahteva od pristojnih organov v državi članici, da izdajo sodno odločbo na podlagi Haaške konvencije [...], da bi dosegla vrnitev otroka, ki je bil neupravičeno premeščen ali zadržan v drugi državi članici, ki ni država članica, kjer je običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, se uporabljata odstavka 2 do 8.

[...]

4. Sodišče ne more zavrnuti vrnitve otroka na podlagi člena 13b Haaške konvencije [...], če se ugotovi, da so sprejeti vsi potrebni ukrepi za zagotovitev zaščite otroka po njegovi vrnitvi.“

Uredba Dublin III

10 Člen 6(1) Uredbe Dublin III določa:

„Pri izvajanju vseh postopkov iz te uredbe je primarna skrb držav članic največja korist otroka.“

11 Člen 12(3) Uredbe Dublin III določa:

„Kadar prosilec poseduje več kot en veljaven dokument za prebivanje ali vizum, ki so jih izdale različne države članice, odgovornost za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito prevzamejo države članice po naslednjem vrstnem redu:

(a) država članica, ki je izdala dokument za prebivanje, ki daje pravico do najdaljšega časa bivanja, ali, kadar so časi veljavnosti enaki, država članica, ki je izdala dokument za prebivanje z najpoznejšim datumom poteka veljavnosti;

[...]“

12 Člen 29(1) in (3) te uredbe določa:

„1. Predaja prosilca ali druge osebe iz člena 18(1)(c) ali (d) iz države članice, ki poda zahtevo, v odgovorno državo članico, se izvede v skladu z nacionalno zakonodajo države članice, ki poda zahtevo, po posvetu med zadevnima državama članicama, kakor hitro je to praktično izvedljivo in najkasneje v šestih mesecih po odobritvi zahteve, da bo druga država članica sprejela ali ponovno sprejela zadevno osebo ali končni odločitvi o pritožbi ali ponovnem pregledu, če v skladu s členom 27(3) obstaja odložilni učinek.

[...]

3. Če je bila oseba predana pomotoma ali je bila odločitev o predaji na podlagi pritožbe ali ponovnega pregleda razveljavljena po tem, ko je predaja izvedena, država članica, ki je predajo izvedla, osebo nemudoma ponovno sprejme.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13 Maja 2019 sta se osebi A in B, ki sta državljana tretje države in ki sta od leta 2016 do tedaj prebivala na Finskem, preselili na Švedsko. 5. septembra 2019 se jima je v zvezi rodil otrok. Otrok je imel takrat običajno prebivališče na Švedskem, njegovi starši pa so izvrševali skupno pravico do njegovega varstva in vzgoje.

14 Mati je imela na podlagi dovoljenja za prebivanje, ki je bilo izdano očetu kot zaposleni osebi, hkrati dovoljenje za prebivanje zaradi družinskih povezav na Finskem za obdobje od 28. decembra 2017 do 27. decembra 2021 in dovoljenje za prebivanje na Švedskem zaradi družinskih povezav za obdobje od 11. marca 2019 do 16. septembra 2020.

- 15 Pristojni švedski organi so z odločbo z dne 11. novembra 2019 otroka prevzeli v varstvo in ga z materjo namestili v sprejemni center za ženske v stiski na Švedskem do njune predaje na Finsko 24. novembra 2020. Ta odločba je bila potrjena s sodbo upravnega sodišča z dne 17. januarja 2020, v kateri so bila navedena dejstva v zvezi z nasiljem očeta nad materjo, ki mu je bil otrok priča, v zvezi z resničnim tveganjem za razvoj in zdravje otroka ter nevarnostjo, da bi oče otroka odpeljal v matično državo staršev brez soglasja matere.
- 16 Glede na dodatne informacije, ki jih je švedska vlada predložila v odgovor na zahtevo Sodišča, je bil očetu na začetku namestitve dovoljen zgolj dostop do fotografij in videoposnetkov otroka. Nato so bili organizirani obiski v navzočnosti socialnega delavca, vendar so bili omejeni na zelo kratke stike zaradi mlajše starosti otroka in ker se oče ni štel za varno osebo za otroka.
- 17 Oče je 21. novembra 2019 zaprosil za dovoljenje za prebivanje za otroka na Švedskem zaradi družinskih vezi z otrokom. Mati je 4. decembra 2019 prav tako zaprosila za dovoljenje za prebivanje za otroka na Švedskem.
- 18 Mati je 7. avgusta 2020 na Švedskem vložila prošnjo za azil zase in otroka, ki jo je utemeljila z družinskim nasiljem, ki ga je oče izvajal nad njo, in resnim tveganjem, da bi v primeru vrnitve v svojo matično državo očetova družina izvajala nasilje nad njo zaradi časti.
- 19 Republika Finska je 27. avgusta 2020 navedla, da je odgovorna za obravnavanje prošenj matere in otroka za azil na podlagi člena 12(3) Uredbe Dublin III, ker se bo dovoljenje za prebivanje, ki ji ga je izdala Republika Finska (27. december 2021), izteklo pozneje kot dovoljenje za prebivanje, ki ga je izdala Kraljevina Švedska (16. september 2020).
- 20 Švedski organi so z odločbo z dne 27. oktobra 2020 ustavili postopek v zvezi s prošnjo za izdajo dovoljenja za prebivanje, ki jo je oče vložil za otroka, kot nedopustno zavrgli prošnjo za azil, ki jo je mati vložila zase in za otroka, ter odredili predajo otroka in njegove matere na Finsko. Iz te odločbe je razvidno, da se je največja korist otroka presojala ob sprejetju odločbe v skladu s členom 6(1) Uredbe Dublin III. V zvezi s tem je bilo ugotovljeno, da oče predstavlja grožnjo za otroka in da glede na to, da ta ni imel stika s svojim očetom, ločitev očeta in otroka v določenem obdobju ni bila v nasprotju z največjo koristjo otroka. Ker ima oče dovoljenje za prebivanje na Finskem, se predaja otroka v to državo tudi ni štela kot ovira za to, da oče izvršuje pravico do stikov z otrokom.
- 21 Mati je 24. novembra 2020 prostovoljno izpolnila odločitev o svoji predaji in predaji svojega otroka na Finsko, ki so jo švedski organi sprejeli na podlagi člena 29(1) Uredbe Dublin III.
- 22 Oče je 7. decembra 2020 vložil tožbo zoper odločbo švedskih organov o ustavitvi postopka v zvezi z njegovo prošnjo za izdajo dovoljenja za prebivanje za otroka in o predaji otroka na Finsko.
- 23 Migrationsdomstolen i Stockholm (upravno sodišče za zadeve v zvezi s priseljevanjem, ki zaseda v Stockholmu, Švedska) je s sodbo z dne 21. decembra 2020 to odločbo razveljavilo in zadevo vrnilo v ponovno odločanje švedskemu organu za priseljevanje, ker otrokov oče med postopkom ni bil zaslišan.
- 24 Švedski organ za priseljevanje je z odločbo z dne 29. decembra 2020 po odhodu otroka na Finsko ustavil postopek v teh zadevah. Oče je 19. januarja 2021 zoper to odločbo vložil tožbo pri Migrationsdomstolen i Stockholm (upravno sodišče za zadeve v zvezi s priseljevanjem, ki zaseda v Stockholmu), ki je bila zavržena s sodbo z dne 6. aprila 2021.

- 25 Oče je 5. januarja 2021 pri švedskih organih vložil novo prošnjo za izdajo dovoljenja za prebivanje za otroka iz družinskih razlogov. Obravnava te prošnje za izdajo dovoljenja za prebivanje na Švedskem še poteka.
- 26 Mati je 11. januarja 2021 na Finskem vložila prošnjo za azil zase in za otroka. Finski organi so 26. marca 2021 preklicali dovoljenje za prebivanje matere na Finskem, ki bi se načeloma moralo izteči 27. decembra 2021. Obravnava prošenj za azil na Finskem še poteka.
- 27 Västmanlands tingsrätt (prvostopenjsko sodišče v Västmanlandu, Švedska) je v zvezi s pravico do varstva in vzgoje otroka novembra 2020, to je malo pred predajo matere in otroka na Finsko, ohranilo pravico staršev do skupnega varstva in vzgoje otroka. Otrokova mati izpodbija pristojnost tega švedskega sodišča za odločanje o tem sporu po predaji otroka na Finsko. Navedeno sodišče je 29. aprila 2021 razglasilo razvezo zakonske zveze staršev, otroka dodelilo v izključno varstvo in vzgojo materi in zavrnilo predlog otrokovega očeta do stikov z otrokom. S sodbo Svea hovrätt (pritožbeno sodišče, ki zaseda v Stockholmu, Švedska) z dne 23. in 24. junija 2021 je bil zavrnen očetov predlog za dopustitev pritožbe zoper odločbo prvostopenjskega sodišča.
- 28 Oče je 21. decembra 2020 pri Helsingin hovioikeus (pritožbeno sodišče v Helsinkih, Finska) vložil pritožbo, s katero je predlagal, naj se odredi takojšnja vrnitev otroka na Švedsko. Švedski organi so v vlogi z dne 26. januarja 2021, ki so jo posredovali temu sodišču, opozorili, da otrok in mati nimata veljavnega dovoljenja za prebivanje na Švedskem ter da torej nimata pravice do vstopa na Švedsko niti do prebivanja v njej.
- 29 Helsingin hovioikeus (pritožbeno sodišče v Helsinkih) je z odločbo z dne 25. februarja 2021 pritožbo zavrnilo, pri čemer je med drugim navedlo, da se ne šteje, da je mati otroka nezakonito premestila iz države njegovega prebivališča. Oče je pri predložitvenem sodišču vložil pritožbo za razveljavitev te odločbe.
- 30 V teh okoliščinah je Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska) prekinilo postopek in Sodišču v predhodno odločanje postavilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba člen 2, točka 11, Uredbe [Bruselj IIa] o neupravičeni premestitvi otroka razlagati tako, da tej opredelitvi ustreza položaj, v katerem eden od staršev brez soglasja drugega od staršev otroka premesti iz njegove države prebivališča v drugo državo članico, ki je odgovorna država članica na podlagi odločbe o predaji, ki jo je sprejel organ na podlagi Uredbe [Dublin III]?
 2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, ali je treba člen 2, točka 11, Uredbe Bruselj IIa o neupravičenem zadržanju otroka razlagati tako, da tej opredelitvi ustreza položaj, v katerem je sodišče države prebivališča otroka odločbo organa o prenosu pristojnosti za obravnavanje spisa razglasilo za nično, vendar otrok, čigar vrnitev je odrejena, v svoji državi prebivališča nima več veljavnega dovoljenja za prebivanje niti pravice do vstopa v zadevno državo ali do prebivanja v njej?
 3. Če je treba glede na odgovor na prvo ali drugo vprašanje Uredbo Bruselj IIa razlagati tako, da gre za neupravičeno premestitev ali zadržanje otroka in bi ga zato bilo treba vrniti v njegovo državo prebivališča, ali je treba člen 13, prvi odstavek, točka (b), Haške konvencije [...] razlagati tako, da nasprotuje vrnitvi otroka bodisi

- (i) ker obstaja resna nevarnost v smislu te določbe, da bi bil dojenček, za katerega je mati osebno skrbela, če bi bil vrnjen sam, izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj; bodisi
 - (ii) ker bi bil otrok v svoji državi prebivališča sam ali s svojo materjo prevzet v varstvo in nameščen v sprejemni center, kar bi pomenilo, da obstaja resna nevarnost v smislu te določbe, da bi bil zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj; bodisi
 - (iii) ker bi bil otrok brez veljavnega dovoljenja za prebivanje pripeljan v neugoden položaj v smislu te določbe?
4. Če je mogoče glede na odgovor na tretje vprašanje razloge za zavrnitev iz člena 13, prvi odstavek, točka (b), Haaške konvencije [...] razlagati tako, da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj, ali je treba člen 11(4) Uredbe Bruselj IIa v povezavi s pojmom ‚koristi otroka‘ iz člena 24 [Listine] kot tudi iz te uredbe razlagati tako, da mora v položaju, v katerem niti otrok niti mati nimata veljavnega dovoljenja za prebivanje v državi prebivališča otroka in torej nimata niti pravice do vstopa v to državo niti do prebivanja v njej, država prebivališča otroka sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotovitev zakonitega prebivanja otroka in njegove matere v zadevni državi članici? Če ima država prebivališča otroka to obveznost, ali je treba načelo vzajemnega zaupanja med državami članicami razlagati tako, da lahko država, ki preda otroka, v skladu s tem načelom predpostavlja, da bo država prebivališča otroka izpolnila te obveznosti, ali pa je treba zaradi koristi otroka od organov države prebivališča pridobiti pojasnila o konkretnih ukrepih, ki so bili ali bodo sprejeti za njegovo zaščito, da bi lahko država članica, ki preda otroka, presodila zlasti o primernosti teh ukrepov glede na korist otroka?
5. Če država prebivališča otroka nima zgoraj navedene obveznosti sprejetja primernih ukrepov iz četrtega vprašanja za predhodno odločanje, ali je treba z vidika člena 24 [Listine] člen 20 Haaške konvencije [...] v položajih, kot so navedeni zgoraj v tretjem vprašanju za predhodno odločanje v točkah od (i) do (iii), razlagati tako, da nasprotuje vrnitvi otroka, ker bi bilo mogoče škodljivo, da je vrnitev otroka v nasprotju s temeljnimi načeli varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin v smislu te določbe?“

Postopek pred Sodiščem

- 31 Predložitveno sodišče je 21. maja 2021 v odgovor na zahtevo Sodišča za informacije med drugim pojasnilo, da je bil očetov predlog za izdajo odredbe o vrnitvi otroka na podlagi Uredbe Dublin III zavržen kot nedopusten.
- 32 V teh okoliščinah je predložitveno sodišče besedilo drugega vprašanja za predhodno odločanje preoblikovalo tako:

„Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, ali je treba člen 2, točka 11, Uredbe Bruselj IIa o neupravičenem zadržanju otroka razlagati tako, da tej opredelitvi ustreza položaj, v katerem je sodišče države prebivališča otroka razveljavilo odločbo organa o prenosu pristojnosti za obravnavanje spisa, v zvezi s katerim je bil postopek ustavljen po tem, ko sta otrok in mati zapustila državo stalnega prebivališča, v kateri pa otrok, čigar vrnitev je odrejena, nima več veljavnega dovoljenja za prebivanje niti pravice do vstopa v zadevno državo ali do prebivanja v tej državi?“

- 33 Švedska vlada je z vlogo z dne 31. maja 2021 odgovorila na pisna vprašanja Sodišča in predložila dokumente, ki jih je to zahtevalo.

Nujni postopek predhodnega odločanja

- 34 Predložitveno sodišče je predlagalo, naj se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 107 Poslovnika Sodišča obravnava po nujnem postopku.
- 35 V utemeljitev svojega predloga je poudarilo, da bodo odgovori Sodišča na vprašanja za predhodno odločanje odločilni za rešitev spora, ker bo zaradi njih odredilo vrnitev otroka na Švedsko ali ne. Predložitveno sodišče se je sklicevalo zlasti na uvodno izjavo 17 Uredbe Bruselj IIa, v kateri je navedeno, da je treba v primeru neupravičene premestitve ali zadržanja otroka nemudoma doseči njegovo vrnitev, in pojasnilo, da se mu glede na starost otroka, trajanje njegovega prebivanja na Finskem in dejstvo, da bi podaljšanje postopka lahko škodilo razvoju odnosa med očetom in njegovim otrokom, zdi absolutno nujna uporaba nujnega postopka.
- 36 V zvezi s tem je treba na prvem mestu navesti, da se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe nanaša na razlago Uredbe Bruselj IIa, ki je bila med drugim sprejeta na podlagi člena 61(c) ES, ki je postal člen 67 PDEU iz naslova V, tretjega dela Pogodbe DEU v zvezi z območjem svobode, varnosti in pravice. Zato se zanj lahko uporabi nujni postopek predhodnega odločanja.
- 37 Na drugem mestu, tožbo iz postopka v glavni stvari je vložil oče, ki je že več mesecev ločen od svojega otroka, mlajšega od dveh let, da bi se dosegla takojšnja vrnitev otroka na Švedsko na podlagi Haaške konvencije.
- 38 V teh okoliščinah je prvi senat Sodišča na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca 6. maja 2021 odločil, da se predlogu predložitvenega sodišča, naj se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku predhodnega odločanja, ugoti.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in drugo vprašanje

- 39 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2, točka 11, Uredbe Bruselj IIa razlagati tako, da lahko neupravičena premestitev ali neupravičeno zadržanje v smislu te določbe pomeni položaj, v katerem je eden od staršev brez soglasja drugega od staršev svojega otroka odpeljal iz njegove države običajnega prebivališča v drugo državo članico zaradi izvršitve odločbe o predaji, ki jo je prva država članica sprejela na podlagi Uredbe Dublin III, nato pa sta ostala v drugi državi članici po tem, ko je bila ta odločba o predaji razveljavljena, ne da bi organi prve države članice odločili, da prevzamejo predani osebi ali da jima dovolijo prebivanje.
- 40 Na prvem mestu, glede stvarnega področja uporabe Uredbe Bruselj IIa iz člena 1(1)(b) te uredbe izhaja, da se ta uporablja ne glede na vrsto sodišča v civilnih zadevah, ki se zlasti nanašajo na podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti. V tem okviru se pojem „civilne zadeve“ ne sme razumeti ozko, temveč kot avtonomen pojem prava Unije, ki

v skladu s ciljem, na katerega je opozorjeno v uvodni izjavi 5 te uredbe, še zlasti zajema vse zahteve, ukrepe ali odločbe na področju „starševske odgovornosti“ v smislu te uredbe (sodba z dne 21. oktobra 2015, Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, točka 26 in navedena sodna praksa).

- 41 V zvezi s tem je pojem „starševska odgovornost“ v členu 2, točka 7, Uredbe Bruselj IIa široko opredeljen, ker zajema vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Poleg tega, čeprav člen 1(2) te uredbe vsebuje seznam zadev, ki spadajo na področje uporabe te uredbe iz naslova „starševske odgovornosti“, ta seznam ni izčrpen, temveč pomeni zgolj ponazoritev, tako kot to izkazuje uporaba besede „zlasti“ (sodba z dne 21. oktobra 2015, Godova, C-215/15, EU:C:2015:710, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 42 Za ugotovitev, ali zahtevkov spada na področje uporabe Uredbe Bruselj IIa, je treba upoštevati njegov predmet (sodba z dne 21. oktobra 2015, Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 43 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je otrokov oče pri predložitvenem sodišču vložil zahtevek za takojšnjo vrnitev otroka na Švedsko na podlagi Haaške konvencije. Ker se predmet zahtevka, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, nanaša na starševsko odgovornost, se tako uporablja Uredba Bruselj IIa.
- 44 Na drugem mestu, glede opredelitve premestitve ali zadržanja otroka kot neupravičenega je iz besedila člena 2, točka 11, Uredbe Bruselj IIa razvidno, da je treba za neupravičeno šteti premestitev ali zadržanje otroka, ki je bilo izvedeno s kršitvijo pravice do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem, če so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo.
- 45 Kot je generalni pravobranilec opozoril v točki 34 sklepnih predlogov, iz te določbe izhaja, da se za opredelitev premestitve ali zadržanja otroka kot neupravičenega zahteva izpolnitev dveh pogojev, in sicer, na eni strani, da je premestitev izvedena s kršitvijo pravice do varstva in vzgoje otroka, ki je pridobljena v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok pred svojo premestitvijo običajno prebivališče, za kar je potrebna ugotovitev običajnega prebivališča otroka pred premestitvijo (glej v tem smislu sodbo z dne 8. junija 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, točka 53), in, na drugi strani, da se je pravica do varstva in vzgoje otroka dejansko izvajala ali bi se izvajala, če do neupravičene premestitve ali neupravičenega zadržanja ne bi prišlo.
- 46 To med drugim potrjuje zastavljeni cilj Uredbe Bruselj IIa. Čeprav je namreč cilj te uredbe, kot izhaja iz njene preambule, oblikovati pravosodni prostor, ki bi temeljil na načelu medsebojnega priznavanja sodnih odločb, s tem, da se določijo pravila o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, medtem ko je cilj Haaške konvencije v skladu z njenim členom 1(a) zagotoviti čimprejšnjo vrnitev otrok, ki so bili nezakonito odpeljani v neko državo pogodbenico ali v njej zadržani, obstaja tesna povezava med tema instrumentoma, ki imata v bistvenem skupen cilj, in sicer odvrniti od protipravnih odvzemov otrok v državah in v primeru protipravnega odvzema doseči takojšnjo vrnitev otroka v državo njegovega običajnega prebivališča (sodba z dne 19. septembra 2018, C.E. in N.E., C-325/18 PPU in C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, točka 47 in navedena sodna praksa).

- 47 Cilj postopka vrnitve, ki je določen v Haaški konvenciji in Uredbi Bruselj IIa, je to, da eden od staršev ne more okrepiti svojega položaja v zvezi z vprašanjem varstva in vzgoje otroka s tem, da se z nezakonitim ravnanjem izogne pristojnosti sodišč, ki so v skladu s pravili, določenimi zlasti v tej uredbi, načeloma določena za odločanje o starševski odgovornosti v zvezi z otrokom (glej v tem smislu sodbe z dne 23. decembra 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, točka 49; z dne 9. oktobra 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, točka 67, in z dne 8. junija 2017, OL, C-111/17, EU:C:2017:436, točka 63 in navedena sodna praksa).
- 48 Vendar dejstva, da se tisti od staršev, ki ima pravico do varstva in vzgoje svojega otroka, s tem otrokom preseli v državo članico, ki ni država članica, v kateri je otrok imel običajno prebivališče, da bi se uskladi z odločbo o predaji, ki se nanaša na tega od staršev in njegovega otroka ter ki so jo pristojni nacionalni organi sprejeli na podlagi Uredbe Dublin III, ni mogoče šteti za nezakonito ravnanje v smislu sodne prakse, navedene v prejšnji točki, ki bi lahko opredelilo neupravičeno premestitev v smislu člena 2, točka 11, Uredbe Bruselj IIa, ne da bi bilo treba predhodno preveriti, ali sta izpolnjena pogoja, navedena v točki 45 te sodbe, zlasti pogoj v zvezi s premestitvijo s kršitvijo dejansko izvajane pravice do varstva in vzgoje.
- 49 Spoštovanje odločbe o predaji, ki je bila zavezujoča za enega od staršev in zadevnega otroka, ker je bila na dan predaje izvršljiva in takrat ni bila niti odložena niti razveljavljena, je namreč treba šteti za preprosto pravno posledico te odločbe, ki je ni mogoče očitati temu od staršev.
- 50 Prav tako ni mogoče šteti, da je zadrževanje na ozemlju države članice, ki je odgovorna za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, nezakonito ravnanje niti po razveljavitvi odločbe o predaji, kadar ni bila izdana odločba o ponovnem sprejemu tega od staršev in zadevnega otroka, ki so jo organi države članice, ki je izvedla predajo, sprejeli na podlagi člena 29(3) Uredbe Dublin III po datumu predaje, in če jima ni dovoljeno prebivanje v tej državi članici.
- 51 V takem položaju se namreč zdi, da je zadržanje otroka zgolj posledica njegovega upravnega položaja, kot je določen z izvršilnimi odločbami države članice, v kateri je imel običajno prebivališče.
- 52 Nazadnje je treba dodati, da bi bila razlaga, v skladu s katero prosilec za mednarodno zaščito – kot je mati iz spora o glavni stvari – ne bi smel izpolniti odločbe o predaji, ker bi se lahko njegovo ravnanje na podlagi Uredbe Bruselj IIa štelo za nezakonito, v nasprotju z načelom pravne varnosti in uresničevanjem ciljev iz Uredbe Dublin III.
- 53 Zato je treba na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 2, točka 11, Uredbe Bruselj IIa razlagati tako, da se kot neupravičena premestitev ali neupravičeno zadržanje v smislu te določbe ne more šteti položaj, v katerem je eden od staršev brez soglasja drugega od staršev svojega otroka odpeljal iz države običajnega prebivališča otroka v drugo državo članico na podlagi odločbe o predaji, ki jo je prva država članica sprejela na podlagi Uredbe Dublin III, nato pa sta ostala v drugi državi članici po tem, ko je bila ta odločba o predaji razveljavljena, ne da bi organi prve države članice odločili, da predani osebi sprejmejo ali jima dovolijo prebivanje v tej državi članici.

Tretje, četrto in peto vprašanje

- 54 Ob upoštevanju odgovora na prvi dve vprašanji na tretje, četrto in peto vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 55 Ker je ta postopek za stranki v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 2, točka 11, Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 je treba razlagati tako, da se kot neupravičena premestitev ali neupravičeno zadržanje v smislu te določbe ne more šteti položaj, v katerem je eden od staršev brez soglasja drugega od staršev svojega otroka odpeljal iz države običajnega prebivališča otroka v drugo državo članico na podlagi odločbe o predaji, ki jo je prva država članica sprejela na podlagi Uredbe (EU) št. 604/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o vzpostavitvi meril in mehanizmov za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki jo v eni od držav članic vložijo državljani tretje države ali oseba brez državljanstva, nato pa sta ostala v drugi državi članici po tem, ko je bila ta odločitev o predaji razveljavljena, ne da bi organi prve države članice odločili, da predani osebi sprejmejo ali jima dovolijo prebivanje v tej državi članici.

Podpisi